

Vandaag

**De Amerikaanse
politicooloog Mark Lilla**
Foto Pauline Niks

THEATER Een minister, acteurs en Lange Frans zijn in de schouwburg op zoek naar 'onze' identiteit

TGA en De Balie bevragen in Sign of the Times het 'wij-zij'-denken.

Het begint – vrij spectaculair – met rapper Childish Gambino. De even opzweepende als gruwelijke videoclip van *This is America* knalt de zaal in en choqueert het publiek in de Amsterdamse Stadschouwburg. Tussendoor leest acteur Majd Mardo een tekst voor van Ta-Nehisi Coates over racisme en zwart bewustzijn. Dan maait Childish Gambino op het scherm een zwart kerkkoor neer met zijn machinegeweer.

Identiteit was het onderwerp van *Sign of the Times*, waarin debatcentrum De Balie en Toneelgroep Amsterdam samen prangende actuele kwesties agenderen. De editie van zaterdag werd ingeleid door de Amerikaanse politicooloog Mark Lilla en bestond uit een 'collagevoorstelling', waarbij twaalf acteurs van Toneel-

groep Amsterdam in regie van Ivo van Hove thematisch relevante teksten voordroegen. Opvallend: minister Ingrid van Engelshoven van Cultuur maakte haar opwachting als 'actrice'.

Regisseur en acteurs wandelden als het ware door het wereldrepertoire, op zoek naar teksten die nieuw licht zouden kunnen werpen op het identiteitsvraagstuk. Dat bracht ze van het pijnlijke antisemitisme in Shakespeare's *De koopman van Venetië* (1597) naar de wanhoop van Nederlandse kolonisten in Nederlands-Indië in Couperus' *De Stille Kracht* (1900). Van Hitler's *Mein Kampf* naar een interviewfragment met de Afro-Amerikaanse schrijver James Baldwin. Steeds gaat het over 'wij' en 'zij', vanuit wisselend perspectief. Sterk was een nagespeeld debat tussen Femke

Halsema en Thierry Baudet, waarbij de eerste identiteitsdenken ziet als emancipatoir hulpmiddel voor minderheden en de tweede het hanteert als instrument voor uitsluiting.

Ijzingwekkend was de montage van de beroemde speech van Martin Luther King en een toespraak van Geert Wilders. Waar King droomt van een toekomst waarin zwarte en witte kinderen samen spelen, fantaseert Wilders hardop over een homogeen wit land; 'ons' land. Hoor je niet bij 'ons', kun je vertrekken. Van Hove liet Wilders' tekst voorlezen door acteur Achraf Koutet, geboren in Enschede, zoon van Marokkaanse ouders. Zou hij soms niet bij die 'ons' horen?

Wat behelst de 'Europese' identiteit? Wat de Nederlandse? Is dat het *Wilhelmus*, dat Jim de Groot kwam zingen? Of het *Plakkaat van Verlattinghe* uit 1581 waarmee de Nederlanden zich onafhankelijk verklaarden van de Spaanse koning Filips II? Van Engelshoven droeg er verdienstelijk passages uit voor. Indrukwekkend om te horen en ook een pijnlijke confrontatie met het ons stuitende gebrek aan historisch bewustzijn.

Lilla wees al op de spanning tussen het verlangen naar vrijheid en ergens bij horen. Europa heeft de vrijheid, maar een gevoel van eenheid mist. Enig nationaal bewustzijn is wenselijk, stelt Lilla, om te voorkomen dat het thema gekaapt wordt door eng ultranationalisten. Het slotwoord was aan rapper Lange Frans, die met *Het Land Van* een hartverwarmend 'inclusief' idee van nationale identiteit verwoordde. Het stamt uit 2005.

Herien Wensink

Sign of the Times, collagevoorstelling over identiteit.

Foto Anna van Kooij